

19 291

Parlementaire Assemblée van de NAVO

Nr. 40

VERSLAG VAN DE VOORJAARZITTING 2007

Vastgesteld 22 augustus 2007

De Parlementaire Assemblée van de NAVO heeft van 25 tot en met 28 mei 2007 in Funchal (Madeira), Portugal, haar voorjaarszitting gehouden. Aan de zitting namen naast delegaties uit de 26 NAVO-lidstaten ook geassocieerde delegaties (zonder stemrecht) uit Albanië, Armenië, Azerbaidjan, Finland, Georgië, Macedonië, Oekraïne, Oostenrijk, Rusland, Zweden en Zwitserland deel; voorts Mediterrane geassocieerde delegaties uit Algerije en Israël; verder waarnemers uit Bosnië-Herzegovina, Japan, Kazakstan en Servië; en vertegenwoordigers van het Europees Parlement, de assemblee van de WEU en de assemblee van de Raad van Europa, en parlementaire gasten uit Montenegro. De Nederlandse delegatie naar deze zitting bestond wat de Eerste Kamer betreft uit de leden J. van Gennip (CDA, voorzitter van de delegatie), Hoekzema (VVD), Kox (SP) en Middel (PvdA), en wat de Tweede Kamer betreft uit de leden C. van Gennip, Knops en Ormel (allen CDA), Blom (PvdA), Boekstijn (VVD) en Van Bommel (SP), en het oud-lid Van Winsen (CDA).

Het programma van de zitting was als volgt:

- Vrijdag 25 mei: 's ochtends vergadering van de griffiers van de delegaties en een coördinatievergadering; 's middags plenaire vergadering. 's Avonds heeft ambassadeur Van Houtum de delegatie voor en tijdens een diner geïnformeerd over de politieke en economische situatie in Portugal.
- Zaterdag 26 mei: gezamenlijke vergadering van de Commissie voor Defensie en Veiligheid en de Commissie voor Wetenschap en Technologie met een presentatie van het Missile Defense Program Overview; vergaderingen van de Commissie voor Economie en Veiligheid, de Politieke Commissie en de Commissie voor Wetenschap en Technologie.
- Zondag 27 mei: vergaderingen van de Commissie voor de Civiele Dimensie van Veiligheid en de Commissie voor Defensie en Veiligheid.
- Maandag 28 mei: vergadering van het Standing Committee; excursie, aangeboden door de gastheren.

Plenaire vergadering

De vergadering is toegesproken door de heren Silva, vice-voorzitter van de Assembleia da Republica (parlement) van Portugal, en Jardim, voorzitter van het autonome regionale bestuur van Madeira. Vervolgens is de vergadering toegesproken door de secretaris-generaal van de NAVO, de heer **De Hoop Scheffer**. Hij zei grote waardering te hebben voor de rol van de NAVO-Assemblee, niet alleen als klankbord maar ook als een van de belangrijkste drijvende krachten achter de acties en het beleid van de NAVO. Nu de top van Riga achter ons ligt, zo vervolgde hij, ligt de volgende top in Boekarest, volgend voorjaar, alweer in het verschiet. De NAVO bevindt zich op een punt dat beslissend is voor de komende tijd. Spreker wilde eraan bijdragen dat de parlementariërs hun rol kunnen vervullen in de ondersteuning van de NAVO in deze periode. Zulks omdat de publieke opinie en de parlementaire opinie meer dan ooit een sleutelrol spelen voor de NAVO. Voor het bondgenootschap zijn op dit moment meer dan 50 000 mannen en vrouwen in uniform actief in de verschillende operaties en missies en de steun van de bevolking is hard nodig. Parlementariërs vormen de schakel tussen de NAVO als bondgenootschap en de kiezer.

Spreker wilde enkele kwesties belichten die belangrijk zijn voor het bondgenootschap, zoals Afghanistan en het raketschild. Ook wilde hij iets zeggen over de betrekkingen tussen Rusland en de NAVO. Niet alleen omdat ze op dit moment van essentieel belang zijn, maar ook omdat de behandeling van deze kwesties vele toekomstige aspecten zal bepalen.

Het is geen geheim dat de NAVO in Afghanistan, haar belangrijkste operatie, af en toe in zwaar weer zit. Met name in het zuiden van het land zijn veel troepen betrokken bij ingrijpende acties tegen de Taliban, ter ondersteuning van de eigen doelstellingen. In het hele land hebben geweldsincidenten plaatsgevonden. Helaas zijn hierbij, ondanks grote inspanningen van onze kant, ook onschuldige burgers omgekomen. Het spreekt vanzelf dat we deze burgerslachtoffers ten zeerste betreuren. Tegelijkertijd moeten we beseffen dat onze strijdkrachten al het mogelijke doen en moeten doen om burgerslachtoffers te voorkomen, terwijl onze tegenstanders er niet voor terugdeinzen om Afgaanse burgers te doden of te verwonden en hen zelfs als menselijk schild te gebruiken. Op dit punt bevinden we ons domweg in een andere morele categorie dan onze tegenstanders. Tegelijkertijd was spreker optimistisch over de voortdurende betrokkenheid van de NAVO in Afghanistan en over de kansen op succes. De politieke wil om de missie te volbrengen is in al onze landen aanwezig. Sinds Riga is goede vooruitgang geboekt bij het versterken van de militaire aanwezigheid. Er zijn nu 7 000 manschappen extra in het land in vergelijking met een jaar geleden. De totale kracht van onze NAVO-troepen bedraagt bijna 40 000 en hierbij zijn de door de Amerikanen geleide coalitiekrachten niet meegeteld.

We verrichten steeds meer inspanningen om het Afgaanse nationale leger te trainen en uit te rusten. Toch kunnen en moeten we daar nog meer aan doen. We hebben de inspanningen geïntensiveerd, maar spreker was er nog niet helemaal tevreden over. Er was nog een lange weg te gaan. De regeringen moeten er van overtuigd worden dat het Afgaanse leger veel mensen nodig heeft in het kader van de zogenaamde liaison- en monitoringteams. Deze moeten het Afgaanse leger trainen en helpen. Dat leger staat te popelen om de verantwoordelijkheid voor het land in eigen hand te nemen.

Naar de mening van spreker wordt wel vooruitgang geboekt bij de invoering van een totaalbenadering, een benadering die Afghanistan zo

duidelijk nodig heeft. Wat is een «totaalbenadering»? In Afghanistan en elders zijn banen, elektriciteit, wegen, scholen en onderwijzers harder nodig dan wat dan ook. Crisismanagement, wederopbouw en ontwikkeling vragen meer dan ooit om een nieuw niveau van samenwerking tussen landen onderling en tussen landen en internationale organisaties. Militaire en civiele instrumenten moeten in overleg worden toegepast. Er is voor de NAVO een sleutelrol weggelegd bij het propageren van deze «totaalbenadering». De NAVO moet ervoor zorgen dat deze benadering in Afghanistan en elders effectief is.

Niet mag worden vergeten dat de NAVO geen ontwikkelingsorganisatie is. Alles wat we doen en kunnen doen is zorgen voor omstandigheden waarin wederopbouw en ontwikkeling mogelijk zijn. Vervolgens kunnen we andere organisaties, zoals de Europese Unie, de Wereldbank, de G8 en ngo's vragen om bij de wederopbouw te helpen. Niet alleen de 26 NAVO-bondgenoten zijn actief in Afghanistan, maar ook 11 partners; zowel op militair als op niet-militair gebied worden grote bijdragen geleverd door belangrijke landen, zoals Japan, de Republiek Korea, Australië, Nieuw-Zeeland en vele andere, die zoals gezegd niet tot de NAVO behoren maar wel als partner de schouders onder Afghanistan zetten.

De ISAF-missie in Afghanistan is onderwerp van verhitte parlementaire debatten geweest en zal dit ook in de toekomst blijven. Dit speelt met name wanneer gevraagd wordt om het mandaat voor troepenbijdragen te verlengen of extra bijdragen aan de operatie te leveren. Spreker sprak de hoop uit dat de parlementariërs dit zullen doen.

Maar het grotere plaatje was dat er vooruitgang werd geboekt en dat er enkele aanzienlijke successen werden behaald. En er is behoefte aan Solidariteit met een grote S. Vele bondgenoten verrichten grote inspanningen en lopen gevaar, waar in het land ze ook actief zijn. Afgelopen weekeinde zijn er doden en gewonden gevallen. Vandaag is er een Portugese soldaat gewond geraakt. Duitse soldaten zijn gedood, andere soldaten zijn zeer onlangs gesneuveld. Het bondgenootschap heeft Solidariteit nodig: van alle 26 bondgenoten. En we moeten oppassen dat onze civiele activiteiten niet toenemen, hoe noodzakelijk en legitiem deze op zichzelf ook zijn, omdat deze een alibi kunnen worden voor een afname van de militaire inspanningen. Tenslotte kan de wederopbouw van Afghanistan alleen tot stand komen als de ISAF slaagt in zijn opdracht.

Er is geen stabiliteit zonder ontwikkeling, maar het omgekeerde geldt ook. Ontwikkeling is niet mogelijk als er niet eerst stabiliteit is gecreëerd.

De parlementariërs kunnen helpen een grotere samenwerking tussen verschillende internationale organisaties te bevorderen: bijvoorbeeld de NAVO, de Europese Unie en de Verenigde Naties. Samenwerking is zowel nodig in het veld als op organisatorisch niveau. Spreker voegde eraan toe dat samenwerking in het veld meestal gemakkelijker is dan op organisatorisch niveau.

Inzake de raketafweer zijn alle bondgenoten het erover eens dat de ballistische raketten wel degelijk een bedreiging vormen. Deze dreiging en de manier waarop deze het hoofd kan worden geboden, zijn onderzocht tijdens de twee toppen die de NAVO heeft gehouden in Praag en in Riga. In Praag hebben de leiders van het bondgenootschap in 2002 het onderzoek naar de haalbaarheid van raketafweer van de NAVO opgestart. Hieruit is onomstotelijk naar voren gekomen dat raketafweer technisch uitvoerbaar is. Ook werden er enkele mogelijkheden belicht. Deze mogelijkheden variëren in mate van ambitie en dus ook in termen van

geboden capaciteiten en uiteraard van kosten. Op basis van het onderzoek naar de haalbaarheid van raketafweer vroegen de staats- en regeringshoofden vorig jaar in Riga om aanvullende werkzaamheden op bepaalde technische, politieke en militaire punten, in het bijzonder om een herbeoordeling van de dreiging.

Tijdens de top in Riga konden de landen van het bondgenootschap echter nog niet volledig op de hoogte zijn van de plannen van de Verenigde Staten voor de vestiging van een derde standplaats in Europa in het kader van hun nationale raketafweersysteem. De NAVO moet dan ook met spoed de gevolgen van de vestiging van een derde standplaats in het kader van het Amerikaanse systeem evalueren. Deze kwestie vormde en vormt nog steeds de kern van onze debatten van dit jaar. Spreker twijfelde er niet aan dat de ministers van Defensie tijdens hun vergadering volgende maand in Brussel zullen besluiten te verzoeken dat er evaluatie wordt uitgevoerd, waarin moet worden nagegaan wat voor gevolgen de Amerikaanse plannen zullen hebben voor de huidige werkzaamheden van de NAVO wat betreft raketafweer.

Hopelijk leidt dat ertoe dat de resultaten van de verschillende werkzaamheden betreffende deze kwestie beschikbaar zijn tijdens de top van Boekarest volgend voorjaar. Het spreekt vanzelf dat het hier gaat om een kwestie met gemeenschappelijke belangen voor de Verenigde Staten, Canada en Europa. En dat de NAVO dus de ideale omgeving is om hierover te praten.

Het bondgenootschap is gebaseerd op het principe van ondeelbare veiligheid. Dit principe moet dus ook worden toegepast op het gebied van raketafweer. Daarom kunnen wij niet accepteren dat ons raketafweersysteem niet ons territorium in zijn geheel verdedigt. Naar de mening van spreker een zeer belangrijk principe. In dit proces blijft transparantie een essentieel element. De politieke beraadslagingen en de technische uiteenzettingen worden voortgezet bij de NAVO. Spreker hoopte dat deze uitwisselingen hun weerslag zullen vinden op parlementair niveau.

Daarnaast moeten wij onze gesprekken met Rusland voortzetten, dat, om het diplomatiek te formuleren, de analyse van de NAVO van dit dossier niet deelt. Dit bracht spreker tot een ander onderwerp van zijn betoog: de relatie met Rusland. Sinds de ondertekening van de Stichtingsakte tien jaar geleden en de oprichting van de NAVO-Rusland Raad vijf jaar geleden, hebben Rusland en de NAVO vele wegen bewandeld. De samenwerking tussen onze militaire strijdkrachten is toegenomen. Wij hebben een zeer compleet antiterrorismeplan en ambitieuze programma's van technische samenwerking op het gebied van het luchtruimbeheer en de verdediging tegen tactische raketten ingevoerd. En we hebben onze krachten gebundeld om de drugsbestrijding in Afghanistan en Centraal-Azië op poten te zetten. Samen hebben de NAVO en Rusland dus veel gedaan om de talrijke uitdagingen aan te gaan waarmee zij geconfronteerd werden.

Spreker bespeurde in bepaalde opmerkingen van Russische zijde over raketafweer, de vergroting van de NAVO en andere kwesties, zoals het CFE-verdrag, de neiging om deze uitdagingen te analyseren volgens criteria uit het verleden. Dit belemmert een werkelijke samenwerking en hij betreurde dat. Hij was ervan overtuigd dat Rusland en de NAVO-lidstaten de huidige veiligheidssituatie nooit het hoofd zullen kunnen bieden als ze niet op hun wederzijdse capaciteiten en ervaring kunnen steunen en als ze niet met elkaar van gedachten wisselen. Rusland en de NAVO kunnen meer doen om de krachten te bundelen in verschillende operaties, bijvoorbeeld vredesmissies. We kunnen elkaar steunen

bij rampenbestrijding, bij noodsituaties en in de strijd tegen terrorisme. Ook kunnen we elkaar raadplegen bij nieuwe uitdagingen zoals het voorkomen van proliferatie. Tot vreugde van de bondgenoten heeft de Staatsdoema in Moskou enkele dagen geleden de *Status of Forces Agreement* tussen de NAVO en Rusland in het kader van het Partnerschap voor de vrede geratificeerd.

Er zijn nog veel meer facetten. Aan onze operaties worden steeds hogere eisen gesteld. We moeten vaart maken met de omvorming van onze defensie. En naar de mening van spreker moeten we eens goed kijken naar de manier waarop we de *resources* voor onze operaties en andere activiteiten organiseren. We moeten en zullen overwegen wat de volgende stappen zijn in het proces van uitbreiding van de NAVO. Uitbreiding van de NAVO vormt voor niemand een bedreiging. Uitbreiding van de NAVO leidt tot meer democratie, meer stabiliteit, meer veiligheid, een sterkere rechtsstaat, meer democratische controle op de strijdkrachten. Uitbreiding van de NAVO is gebaseerd op de prestaties van eventuele kandidaten. De lat van de NAVO ligt hoog, omdat de NAVO staat voor democratie. Wij verdedigen die waarden. We drukken geen toegangsbewijzen voor de top in Boekarest volgend jaar. De NAVO heeft geen automatische toegangsdeur. Maar kijkend naar de kandidaten zegt spreker: «Doe alles wat je kunt bij je hervormingen om dit te bereiken. Het is een groot voorrecht als je je bij dit bondgenootschap, bij deze democratische familie, mag voegen.»

Spreker zei vanaf zijn aantreden de nadruk te hebben gelegd op de behoefte aan meer politieke dialoog tussen de bondgenoten. We moeten consensus vormen over de wijze waarop we de vele kwesties die er spelen moeten aanpakken. En, iets complexer en moeilijker, we moeten vaststellen waar onze prioriteiten liggen. De laatste jaren zijn binnen de NAVO vaker en steeds constructiever politieke discussies gevoerd over een steeds breder scala aan onderwerpen. Spreker zei deze essentiële politieke functie van het bondgenootschap te blijven benadrukken, net als de belangrijke rol van de parlementariërs in dit politieke debat.

De reden is dat we de steun van de hearts and minds in Afghanistan moeten winnen en behouden. Maar even belangrijk zijn de hearts and minds binnen de NAVO en de partnerlanden waar de mannen en vrouwen in uniform vandaan komen. Om hen gaat het. Zij stellen in Afghanistan hun leven in de waagschaal. Zij verdienen onze grootst mogelijke steun.

Over de behoefte aan een nieuw strategisch concept bestaat tussen de 26 NAVO-bondgenoten nog geen consensus. Daar moeten we aan werken, we moeten bekijken hoe dit zich ontwikkelt. Spreker kijkt uit naar de discussie in de NAVO-Assemblee over het hoe en wanneer van deze ontwikkeling. Tegelijkertijd staat het natuurlijk ook op de agenda. We zullen hierin nog ontwikkelingen zien.

Tenslotte zei spreker het een genoegen en een voorrecht te vinden in eigen persoon bij de assemblee aanwezig te zijn. Videoverbindingen zullen een uitzondering blijven, de assemblee kan in principe rekenen op zijn fysieke aanwezigheid.

De secretaris-generaal heeft vervolgens vragen beantwoord. Daarbij heeft de heer **J. van Gennip** er aan herinnerd dat er in 1991 rekening mee werd gehouden dat de NAVO overbodig zou worden. Maar de ontwikkeling is anders geweest, de NAVO bestaat nog steeds en is bezig een bondgenootschap gericht op veiligheid (*alliance for security*) te worden, en dat zich van soft en hard power bedient, aan wederopbouw werkt, aan nation building doet, en de rule of law ondersteunt. Spreker vroeg wat de

wensen zijn inzake de betrekkingen tussen NAVO en EU. De secretaris-generaal heeft alvorens de vraag te beantwoorden zijn erkentelijkheid voor de ondersteuning en het leiderschap in de assemblee uitgesproken aan het adres van de heer Van Gennip. Wat NAVO en EU betreft, stelde hij vast dat 21 staten lid zijn van beide organisaties. De regeringen van deze landen hebben dus twee hoeden op. Zij zouden overal hetzelfde verhaal moeten houden, wat te vaak niet het geval is. Om verder te gaan in de richting van een *alliance for security* is echte samenwerking tussen NAVO en EU nodig. Dat is niet gemakkelijk, er is steun voor nodig van de landen die van beide organisaties lid zijn, van de regeringen met twee hoeden. Wel hebben de regeringen van Amerika en Canada steun toegezegd.

De vergadering is toegesproken door de heren Amado, minister van buitenlandse zaken van Portugal, en Gruevski, minister-president van Macedonië, en mevrouw Burjanadze, voorzitter van het parlement van Georgië. De beide laatstgenoemden hebben een pleidooi gehouden voor het lidmaatschap van de NAVO van hun landen. Ook hebben zij na hun toespraken vragen beantwoord. De heer **Kox** heeft mevrouw Burjanadze gevraagd welke bescherming zij bedoelde toen zij zei dat het NAVO-lidmaatschap aan Georgië de beste bescherming biedt; tegen terrorisme, schurkenstaten, of Rusland? Is de armoede in het land niet de grootste bedreiging, en zou Georgië niet beter daaraan iets kunnen doen in plaats van veel geld te besteden om aan de vereisten van de NAVO te voldoen? Mevrouw Burjanadze zei niet gezegd te hebben dat Rusland Georgië bedreigt, maar het zou wel een bedreiging voor Georgië en andere landen kunnen zijn. Een NAVO-lidmaatschap betekent democratische instellingen, stabiliteit en veiligheid. De NAVO is een waarden-gemeenschap. Een NAVO-lidmaatschap voor Georgië kan voor andere landen geen probleem zijn. De regering van Georgië wil veel doen aan de bestrijding van armoede. Investerings in het land worden aangemoedigd. Een ambitieus hervormingsprogramma is ingezet. Stabiliteit, waaraan een lidmaatschap van de NAVO kan bijdragen, zal de economische groei bevorderen. Spreekster zei trots te zijn op de roze revolutie in Georgië. Het land heeft daarna grote sociale problemen gekend. Maar men heeft moed gehouden. Het gaat om menselijke waarden, vrijheid van meningsuiting, welvaart en economische ontwikkeling.

Algemene Commissies (general committees)

Hieronder worden de onderwerpen vermeld die in de vergaderingen van de algemene commissies aan de orde zijn geweest.

Commissie voor de civiele dimensie van veiligheid

- a. *Independent Montenegro: Early Assessment and Prospects for Euro-Atlantic Integration*
Algemeen rapporteur: de heer Canas (Portugal)
- b. *State and Religion in the Black Sea Region.*
Rapporteur: de heer **Middel**
- c. *The Protection of Critical Infrastructures*
Rapporteur: Lord Jopling (Groot-Brittannië)
- d. Een panel met de heren Reinert, *Executive Director of the Senlis Council*, en Mancini, projectcoördinator van het *United Nations Office on Drugs and Crime over Drugs, Security and Development in Afghanistan*.

Commissie voor defensie en veiligheid

- a. *Afghanistan: Lessons for Alliance Operations*
Algemeen rapporteur: de heer Cook (Groot-Brittannië)
- b. *The Three Adriatic Aspirants: Capabilities and Preparations*
Rapporteur: de heer Myrli (Noorwegen)
- c. *NATO-EU Operational Co-operation*
Rapporteur: de heer Shimkus (Verenigde Staten)
- d. Inleidingen door de heer Severiano Teixeira, minister van defensie van Portugal en generaal Valença Pinto, chef van de generale staf van de Portugese strijdkrachten.
- e. Inleiding door de heer Korb, senior fellow bij het Center for American progress and Senior adviser to the Center for Defense Information, over *National Security Strategy in an age of terrorists, tyrants and WMD*.
- f. (in een gezamenlijke vergadering met de Commissie voor Wetenschap en Technologie) Briefing door de heren Fata, deputy Secretary assistant of defense for European and NATO Policy, US Department of defense, en Mays, Chief Engineer, Missile Defence Agency, US Department of Defense, over *Proposed US Missile defense installations in Europe*.

Commissie voor economie en veiligheid

- a. *Trends in Defence Resource Management in Europe and North America and the new Burden sharing Debate: a Survey*.
Algemeen rapporteur: de heer Bayley (Groot-Brittannië)
- b. *The rise of the East-Asian Economic System: Implications for Europe and North America*
Co-rapporteurs: de heren Austrevicius (Litouwen) en Boozman (Verenigde Staten)
- c. *Economic and Political Transition in Georgia*
Waarnemend rapporteur: de heer Bodewig (Duitsland)
- d. *The Economic Situation in Moldova*
Waarnemend rapporteur: de heer Bodewig (Duitsland)
- e. Inleiding door de heer Baramidze, vice-premier en minister van Europese en Euro-atlantische integratie van Georgië, over *Georgia's Economic and Political transition and its prospects for Euro-atlantic Integration*.
- f. Inleiding door de heer Korb, senior fellow bij het Center for American progress and Senior adviser to the Center for Defense Information, over *The Defense Budget Debate in the United States*.

Politieke Commissie

- a. *NATO Transformation*.
Algemeen rapporteur: mevrouw Andreychuk (Canada)
- b. Pakistan.
Rapporteur: de heer **Van Winsen**

- c. *Five Years into the «War on Terror» – Impact and Implications for the Transatlantic Alliance.*
Rapporteur: de heer Polenz (Duitsland)
- d. Briefing door de heer Amado, minister van buitenlandse zaken van Portugal, over *the current state of the transatlantic Relationship.*
- e. Inleiding door de heer Safranchuk, directeur van het Moscow Office van het World security Institute, over *Russia's Domestic Developments and Russia's Approach to foreign and security policy.*

Commissie voor Wetenschap en Technologie

- a. *Transforming the Future of Warfare: Network-Centric Capabilities and Unmanned Systems.*
Algemeen rapporteur: de heer Nolin (Canada)
- b. *Proliferation of Missiles and Missile Technology.*
Rapporteur: de heer Buzea (Roemenië)
- c. *Climate Change: Thinking Beyond Kyoto.*
Rapporteur: de heer Nolin (Canada)
- d. *Improvement of International Law for Space Policy.*
Rapporteur: de heer Gimalov (Russische federatie)
- e. (in een gezamenlijke vergadering met de Commissie voor defensie en veiligheid) Briefing door de heer Fata, deputy Secretary assistant of defense for European and NATO Policy, US Department of defense, en Mays, Chief Engineer, Missile Defence Agency, US Department of Defense, over *Proposed US Missile defense installations in Europe.*
- f. Inleiding door de heer Sidhu, Course Director, New Issues in Security Course, bij het Geneva Centre for Security Policy.
- g. Inleiding door de heer Serrao Santos, hoogleraar aan het department of Oceanography and Fisheries van de Azoren-Universiteit, over *Deeper than light: life at the edge of expanding seafloors.*

Uit de commissies

Hieronder worden enkele inleidingen, gehouden in vergaderingen van commissies, weergegeven.

1. Missile defence Programme Overview

De heren Fata, Deputy Secretary Assistant of Defense for European and NATO Policy, US Department of Defense, en Mays, Chief Engineer, Missile Defence Agency, US Department of Defense hebben in een gezamenlijke vergadering van de Commissie voor Defensie en Veiligheid en de Commissie voor Wetenschap en Technologie een presentatie gegeven over *Proposed US Missile Defense Installations in Europe.*

De heer **Fata** zei dat de Amerikaanse plannen een raketafweersysteem te ontwikkelen en te plaatsen een reactie zijn op een toenemende dreiging van ballistische raketten voor de VS en haar bondgenoten. Er zijn zorgelijke ontwikkelingen in het Midden Oosten (met name Iran) en Noord-Korea. Schurkenstaten zien ballistische raketten als middel om activiteit te verwerven of te behouden. Noord-Korea gebruikt raketten voor intimidatie en afschrikking, alsook voor proliferatie naar andere

landen. Iran ziet ballistische raketten als onderdeel van een asymmetrische strategie tegen de Verenigde Staten en zijn bondgenoten, en het zorgt voor proliferatie naar zowel landen als individuen. Daarnaast zijn er nieuwe dreigingen. Er zijn nu meer dan 20 landen met faciliteiten voor ballistische raketten. Uit eerdere opgetreden verrassingen blijkt dat toekomstige dreigingen moeilijk te voorspellen zijn maar waarschijnlijk wel zullen optreden, zowel op technisch als op politiek gebied.

Het Amerikaanse systeem was bedoeld om chantage door schurkenstaten met lange afstands-raketten te voorkomen. De Amerikaanse regering had eerst aan een uitsluitend nationaal systeem gedacht, maar dacht nu om de bondgenoten niet in verlegenheid te brengen aan een breder systeem. Het was de bedoeling de raketten te plaatsen in Europa, met radar in Tsjechië, een *interceptor site* in Polen en een *forward-deployed radar*-systeem in Zuidoost-Europa. Het systeem werd ontworpen met het oog op dreiging uit het Midden-Oosten en het was niet gericht tegen Rusland. Het was een puur defensief systeem, dat niet met offensieve koppen kon worden uitgerust. Het systeem zou een belangrijk deel van Europa beschermen, en het stond symbool voor de bereidheid van de Verenigde Staten de veiligheid van Europa te garanderen. De onderhandelingen met Polen and Tsjechië zouden tegen het einde van dit jaar kunnen worden afgerond; de aanleg zou, mits het Congres de middelen ter beschikking stelde, in 2008 kunnen beginnen en de installaties zouden in 2010 gereed kunnen zijn. De VS hadden Russische vertegenwoordigers regelmatig over het systeem geïnformeerd, waaronder drie briefings sinds november in de NAVO-Rusland Raad. Rusland heeft aanbiedingen van de VS tot samenwerking noch aanvaard noch verworpen. Het bestaan van een Russisch raketafweersysteem met kernwapens rond Moskou toont aan dat Russia niet *per se* tegen raketafweersystemen is.

De heer **Mays** heeft aanvullende technische informatie verschaft over het raketafweersysteem. Hij beschreef de dreiging van Iran en Noord-Korea, en ging in op de tests van het systeem; 16 van 17 tests werden als succesvol beschouwd. Hij beschreef waarom voor locaties in Polen en Tsjechië is gekozen, en hij zei dat het voorgestelde systeem in 2011 alle Europese staten zou beschermen, die door lange afstands-raketten werden bedreigd. Het zou een aanvulling zijn op een potentieel systeem van de NAVO, dat zou zijn gericht op dreigingen van kortere afstand.

De huidige NAVO-architectuur is gericht op dreigingen van korte tot middellange afstand, tot 3 000 km. Europese locaties voor radar en onderscheppingsraketten zouden leiden tot een aanzienlijke kostenbesparing voor de NAVO. De Verenigde Staten zorgen voor raketten en radar zonder kosten voor de NAVO. De Amerikaanse locatie zou het grootste deel van Europa dekken. Implementatie van het huidige/geplande *Active Layered Tactical Ballistic Missile Defense*-systeem zou de gaten dichten. Spreker zag aanzienlijke mogelijkheden voor toekomstige synergieën tussen de Amerikaanse systemen en NAVO-systemen.

Discussie

In de discussie, die op de presentatie volgde, is er door de heer Ozerov (Rusland) op gewezen dat Rusland ten tijde van het einde van de koude oorlog door zowel de NAVO als de VS is verzekerd dat er geen troepen of infrastructuur van de NAVO in de buurt van de grens van Rusland zou worden gestationeerd. Die beloften werden verbroken. Op het niveau van experts was Rusland niet voldoende geconsulteerd en spreker waarschuwde dat Rusland zich gedwongen zou zien te handelen in antwoord op deze Amerikaanse activiteiten, bij voorbeeld door zich terug te trekken uit het CFE-verdrag.

Mevrouw Tauscher (Verenigde Staten), voorzitter van de commissie uit het Huis van Afgevaardigden die verantwoordelijk is voor deze systemen, beschreef hoe de huidige meerderheid in het Congres tegen het raketafweersysteem aankijkt. Er was sprake van een zeer significante dreiging, die ook op Europa was gericht. De Democraten hebben een alomvattende raketafweerstrategie steeds gesteund, maar bij de huidige voorstellen dient ook de NAVO te worden betrokken. Verder is interoperabiliteit een vereiste en is een bredere steun van het publiek nodig. Het Congres had de middelen voor de bouw van de lokaties in Tsjechië en Polen beperkt, maar er waren wel middelen ter beschikking gesteld voor de koop van de raketten en de radar. Spreekster wenste een bredere discussie in en buiten de parlementen over deze zaak, en ze vroeg om een sterker *commitment van de NAVO om een eigen raketafweersysteem te ontwikkelen*.

De heer **Knops** heeft gevraagd hoe men kon garanderen dat de VS de raketten niet van offensieve koppen kon voorzien. De heer Fata heeft geantwoord dat de lokaties van het systeem zouden worden gemonitord en dat de raketten niet in het geheim zouden kunnen worden omgebouwd. Bovendien zouden de middelen voor zo'n ombouw door het Congres moeten worden goedgekeurd

2. Georgië

In de Commissie voor Economie en Veiligheid heeft de heer **Baramidze**, vice-premier en minister van Europese en Euro-atlantische integratie van Georgië, gesproken over *Georgia's Economic and Political transition and its prospects for Euro-atlantic Integration*. Hij heeft uiteengezet dat Georgië vóór de roze revolutie met enorme problemen uit de Sovjet-erfenis kampte; met zwakke en corrupte staatsinstellingen, grote moeilijkheden in de economie en de energiesector en een troosteloze toestand bij politie en leger. Verder waren er ernstige problemen door de nasleep van de burgeroorlog, door regio's die zich afscheidden, en de georganiseerde misdaad. De situatie werd verergerd door een reeks spontane en soms tegenstrijdige hervormingsinitiatieven die tot een totale stagnatie leidden.

Sinds de roze revolutie en de parlements- en presidentsverkiezingen van 2004 heeft Georgië hervormingen doorgevoerd in bijna alle bestuursgebieden. Hierbij is de nadruk gelegd op het versterken van democratische instellingen en de rechtsstaat en op het creëren van een open economie met een gunstig zakenklimaat. In korte tijd is Georgië een zich snel ontwikkelende democratische staat geworden, die een bijdrage aan de internationale veiligheid levert.

De Georgische overheid is begonnen met een uitgebreide anticorruptie-campagne. Resultaten op dit terrein worden beschouwd als belangrijke successen, omdat de strijd tegen corruptie een effectieve ondersteuning is van de rechtsstaat, het hervormingsproces en andere bestuursaspecten. Georgië is erin geslaagd om geïnstitutionaliseerde corruptie in bijna alle sectoren te elimineren.

De instellingen met de grootste corruptie en de hoogste prioriteit, zoals wetshandhaving, onderwijs en belastinginning, hebben al grondige hervormingen ondergaan, met positieve resultaten. Uit de cijfers blijkt dat het vertrouwen in de politie enorm is gestegen en dat het nieuwe onderwijsstelsel, gebaseerd op gestandaardiseerde nationale examens is effectief is gebleken. Voorts hebben de anticorruptiemaatregelen tot hogere belastinginkomsten geleid: de staatsinkomsten uit belastingen zijn in 2006 meer dan verdubbeld in vergelijking met 2003. Door dit alles is de omvang van de schaduw economie teruggelopen van 80 procent tot

minder dan 10 procent. Hierdoor is de begroting van 2007 meer dan acht keer zo hoog als die van 2003.

Het Georgische succes in de strijd tegen corruptie is opgemerkt door een aantal internationale organisaties:

- Volgens het in 2006 door de Wereldbank uitgebrachte rapport Anticorruption in Transition 3, vond van alle overgangslanden in Georgië van 2002 tot 2005 de grootste daling van corruptie plaats.
- In het transitierapport voor 2006 van de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD) bezet Georgië op de lijst met overgangseconomieën de eerste plaats wat betreft maatregelen tegen corruptie.
- Begin 2006 hebben de Wereldbank en de EBRD de bevindingen van het Business Environment and Enterprise Performance Survey gepubliceerd. Georgië stond bovenaan wat betreft het snel terugdringen van corruptie.
- In november 2006 publiceerde Transparency International de resultaten van een onderzoek, uitgevoerd in 163 landen, naar de Corruptie Perceptie Index (CPI). Volgens dit rapport blijft Georgië aanzienlijke vooruitgang vertonen. In 2006 stond het 34 plaatsen hoger dan in 2004.
- Een van de belangrijkste bewijzen voor het Georgische succes op dit gebied zijn de resultaten van het onderzoek dat is uitgevoerd door het International Republican Institute (IRI) en de Gallup Organization in februari 2007: 95 procent van de bevolking heeft de afgelopen 12 maanden geen steekpenningen betaald en heeft ook niet gehoord dat iemand anders dat heeft gedaan.

De hervormingen in Georgië zijn gericht op duurzame economische ontwikkeling. Wij maken onze goederenmarkten gevarieerder en proberen de concurrentiepositie van onze producten te versterken. De regering hanteert in haar beleid de volgende prioriteiten: aanzienlijke investeringen in de ontwikkeling van infrastructuur en communicatie, de energiesector, de landbouw en het toerisme; aanpassing van onderwijs en wetenschap aan de vraag vanuit het bedrijfsleven; aanmoediging van deelname door de particuliere sector aan privatiseringsprocessen.

Het economische beleid van de Georgische regering heeft vorig jaar een moeilijke test doorstaan, toen Rusland, dat toen de belangrijkste economische partner van ons land was, economische sancties instelde en alle banden met Georgië verbrak. Hierbij werden etnische Georgiërs brutaal uitgewezen uit Rusland, zelfs wanneer ze Russisch staatsburger waren.

Het economische beleid van de Georgische regering concentreert zich op het scheppen van een aantrekkelijke omgeving voor buitenlandse investeringen. Ondanks het economische embargo is de inflatie onder de tien procent gebleven en is ons bruto binnenlands product in 2006 met 9,4 procent gegroeid. We hebben 2007 uitgeroepen tot het jaar van de investeringskansen. Het bruto binnenlands product bedroeg 12 procent in het eerste kwartaal van 2007.

Georgië is in de regio een van de aantrekkelijkste landen voor investeerders en bedrijven. Onze directe buitenlandse investeringen hebben in 2006 een opmerkelijke groei van 155 procent doorgemaakt. Tot de snelst groeiende sectoren van de Georgische economie behoren het bankwezen (40,4 procent), het toerisme (23,0 procent), de verwerkende industrie (22,4 procent), de handel (19,7 procent), de mijnbouw (18,9 procent) en de transportsector (15,1 procent).

Over de Euro-Atlantische integratie van Georgië zei spreker dat het Georgische volk met volle overtuiging voor een volledig NAVO-lidmaatschap en verdieping van de relatie met de Europese Unie kiest. Dit is een weg waarvan geen terugkeer mogelijk is.

Uit een opinieonderzoek dat is uitgevoerd in december 2006 bleek dat 83 procent van de bevolking voor het NAVO-lidmaatschap is, tegen 74 procent van begin 2006.

We maken al met succes gebruik van de instrumenten die de NAVO ons heeft aangereikt. Georgië is het eerste land waar het Individuele Partnerschapsactieplan (IPAP) is ingevoerd (in oktober 2004). Dit is in Georgië een effectief mechanisme voor democratische hervorming gebleken. Bij alle beoordelingen die de Internationale Staf sinds 2004 heeft uitgevoerd voor de Georgische invoering van het IPAP, is een sterke vooruitgang geconstateerd.

Georgië heeft al laten zien dat het een betrouwbare en geloofwaardige partner voor het Bondgenootschap is. Wij beschouwen onszelf niet in de eerste plaats als een land dat profiteert van de internationale veiligheid, maar vooral als een land dat hieraan bijdraagt. Op dit moment zijn er 850 en 184 Georgiërs actief in respectievelijk Irak en Kosovo. Het aantal in Irak gestationeerde Georgiërs zal in juni stijgen tot 2000. We hebben al besloten onze deelname aan de International Security Assistance Force (ISAF) in Afghanistan te verlengen.

Als gevolg van de succesvolle invoering van het IPAP en de politieke steun aan de alliantie is op 21 september 2006 aan Georgië de status van «geïntensiveerde dialoog» (ID) toegekend. Wij beschouwen ID als een belangrijke stap in de richting van het NAVO-lidmaatschap en we maken zo goed mogelijk gebruik van alle vormen van samenwerking in dit kader.

We beseffen dat integratie in de NAVO plaatsvindt op basis van prestaties en dat alle 26 lidstaten hierover moeten beslissen. Met ID als politiek kader en IPAP als instrument voor hervormingen op alle gebieden beschikt Georgië over alle mechanismen voor succesvolle samenwerking met de NAVO. De volgende stap moet het Actieplan voor Aspirantleden (MAP) zijn.

Het verdiepen van de relaties met de Europese Unie vormt voor Georgië een andere prioriteit op het gebied van buitenlands beleid. We streven niet naar lidmaatschap. Het is een langetermijnprioriteit voor Georgië. Onze samenwerking met de Europese Unie is op dit moment gericht op de invoering van het actieplan in het kader van het Europees nabuurschapsbeleid, dat in november 2006 is goedgekeurd. Dit actieplan heeft een hoge plaats op de Georgische hervormingsagenda gekregen.

Georgië beschouwt dit actieplan als een krachtig mechanisme om hervormingen in te voeren, met als doel het bevorderen van democratische ontwikkelingen en de invoering van Europese normen en principes in het land. Spreker benadrukte dat alle genoemde documenten, het actieplan in het kader van het Europees nabuurschapsbeleid, IPAP en ID, samen een consistent geheel vormen.

3. Een andere aanpak van de opiumcrisis in Afghanistan

Presentatie door Emmanuel Reinert, Executive Director van de Senlis Council

In de Commissie voor de civiele dimensie van veiligheid is de heer

Reinert, *Executive Director van de Senlis Council*, opgetreden als lid van een panel over *Drugs, Security and Development in Afghanistan*. Hij heeft gezegd dat de opiumcrisis aan de basis van de Afghaanse problemen op het gebied van veiligheid en ontwikkeling ligt. Vijf en een half jaar na het begin van de internationale missie in Afghanistan zijn de problemen rondom de illegale opiumeconomie ongekend groot. Opium is economisch van groot belang en de opiumteelt is stevig verankerd in samenleving, politiek en ontwikkeling van Afghanistan. Afghanistan is inmiddels veruit de belangrijkste producent van opium en de voornaamste leverancier van heroïne in de wereld. Ondanks de drugsbestrijdingsmaatregelen die sinds 2002 zijn ingevoerd, vertonen papaverteelt en opiumproductie een stijgende lijn. Elk jaar worden nieuwe records gebroken.

Dit zou bij de internationale gemeenschap, en meer in het bijzonder bij de NAVO, hoog op de agenda moeten staan. Aangezien de illegale opiumeconomie is doorgedrongen in alle lagen van de samenleving en economie van Afghanistan, hebben we te maken met meer dan alleen een drugsbestrijdingsprobleem. Het is op dit moment voor de NAVO-missie in Afghanistan een van de belangrijkste hinderpalen op de weg naar succes.

De NAVO probeert zich in Afghanistan buiten het drugsbestrijdingsbeleid te houden, maar juist door dit beleid verslechtert de veiligheidssituatie en neemt de steun van de plaatselijke bevolking voor de internationale missie af. De omvangrijke illegale opiumeconomie bedreigt het proces van ontwikkeling en wederopbouw, waardoor de rechtsstaat wordt verzwakt en de legitimiteit van de Afghaanse regering onder druk komt te staan. Het belangrijkste middel dat wordt gehanteerd om de teelt en de productie van opium in te dammen, is vernietiging van de papaveroogst. Dit middel is niet effectief, ja zelfs contraproductief. De operaties zijn vrijwel steeds gericht tegen de armste boeren, die hun gezin alleen in leven kunnen houden door papavers te telen. Bovendien maken de Taliban handig gebruik van de vernietiging van de papaveroogst: ze vergroten de steun voor de opstand door vernietigingsteams aan te vallen en financiële compensatie en bescherming te bieden aan boeren die papaver telen.

Een betere oplossing wordt gevormd door de programma's om de boeren een alternatieve inkomstenbron te bieden. Tot nu toe hebben deze echter nog weinig effect gesorteerd omdat ze een lage prioriteit hebben en de financiering tekortschiet. Hierdoor zijn beloften aan verarmde boeren niet nagekomen, waardoor het wantrouwen en de teleurstelling onder de bevolking alleen maar zijn toegenomen. Maar het kan nog erger: er wordt nog steeds overwogen gif te sproeien op papavervelden in Afghanistan. Dit zou rampzalig zijn voor het land en het zou de inspanningen van de NAVO en de rest van de internationale gemeenschap op het gebied van stabilisatie en ontwikkeling ernstig in gevaar brengen. In de ogen van de Afghaanse boeren staat het vernietigen van hun papaveroogst gelijk aan het vergiftigen van hun land. Woede en sociaal protest zouden erdoor worden gevoed en boeren zouden regelrecht in de handen van de Taliban worden gedreven.

Het staat dus als een paal boven water dat in Afghanistan het drugsbestrijdingsbeleid indruist tegen de doelstellingen van de NAVO-missie. De NAVO probeert de stabiliteit en de veiligheid te vergroten door de *hearts and minds* van de lokale bevolking te winnen, maar het drugsbestrijdingsbeleid verhoogt de gevaren voor zowel de ISAF-troepen als de Afghaanse veiligheidsdiensten. De *hearts and minds* van het Afghaanse volk kunnen domweg niet worden gewonnen wanneer door agressief drugsbestrijdingsbeleid de inkomstenbron van duizenden gezinnen

verdwijnt. De NAVO zou zich grote zorgen moeten maken over de directe gevolgen hiervan voor de opstand in Afghanistan.

In Afghanistan wordt een oorlog gevoerd die de NAVO niet mag verliezen. Daarom moeten wij opnieuw nadenken over het drugsbestrijdingsbeleid in Afghanistan en dit integreren met de militaire strategie en het veiligheidsbeleid. Van de verschillende strategieën voor drugsbestrijding die in het verleden zijn gebruikt, is er met name één zeer effectief gebleken. Deze is in Afghanistan nog niet uitgetoet. Spreker doelde op het verlenen van vergunningen voor papaverteelt voor de productie van medicijnen. Deze strategie werd in het begin van de jaren zeventig met succes geïmplementeerd in Turkije. In de jaren zestig van de vorige eeuw was Turkije een van de belangrijkste producenten van opium ter wereld. In deze periode hadden de Verenigde Staten te maken met aanzienlijke drugsproblemen, waarbij Turkije een van de grootste drugsleveranciers was. De Verenigde Staten zetten Turkije onder grote druk om de drugsproductie onder controle te brengen door middel van het vernietigen van oogsten. In de Turkse politieke dynamiek vormden de belangen van papaverboeren echter de sleutel tot de stabiliteit van het land. Bovendien waren veel boeren afhankelijk van illegale papaverteelt. Totale vernietiging van papaveroogsten was technisch en sociaal onhaalbaar en daarom werkten de regering Nixon en de Turkse regering samen aan een alternatieve manier om de papaverteelt onder controle te krijgen: ze ontwierpen een vergunningensysteem voor papaverteelt voor de productie van opium gebaseerde medicijnen. Dankzij dit strenge vergunningensysteem kon Turkije toen met steun van de Verenigde Naties en via een preferentieel handelsverdrag met de Verenigde Staten de papaverteelt hervatten.

De Afgaanse werkelijkheid is anders. Het zo effectieve Turkse model mag dus niet zonder meer naar Afghanistan worden gekopieerd, maar moet worden aangepast aan de plaatselijke omstandigheden. De Senlis Council is in Kandahar en Helmand al ruim twee jaar bezig met een onderzoek naar een geschikt model voor Afghanistan. Op grond van dit veldonderzoek is een vergunningenmodel ontworpen dat zowel rekening houdt met drugsbestrijding als met de problemen waarmee de NAVO te maken heeft.

Het basisidee is de ontwikkeling van een «Papavers voor medicijnen-project» op dorpsniveau. Het kernprincipe van dit initiatief is de verwerking van opium tot medicijnen op dorpsniveau. Dit is belangrijk, omdat het dorp de enige eenheid van de Afgaanse samenleving is met voldoende sociale controle om het project te kunnen waarborgen en om te voorkomen dat de opium via illegale kanalen verdwijnt. Dit betekent dat in het Afgaanse model, in tegenstelling tot projecten in Turkije en India waarbij ruwe opium wordt geëxporteerd, eindproducten zouden worden geproduceerd en geëxporteerd: medicijnen zoals morfine, waarnaar grote vraag bestaat, vooral in ontwikkelingslanden.

De haalbaarheid van dit project hangt samen met vijf hoofdindicatoren.

Ten eerste wordt het eindproduct, de medicijnen, vanuit zorgvuldig geselecteerde dorpen in Afghanistan geëxporteerd, om te voorkomen dat de opium via illegale kanalen verdwijnt.

Ten tweede zorgt de verwerking tot medicijnen op lokaal niveau voor toegevoegde economische waarde op dorpsniveau. Hierdoor zullen dorpsbewoners en de plattelandsgemeenschap meer in het algemeen worden gestimuleerd om hun banden met drugshandelaars te verbreken.

De meeste Afghanen zijn feitelijk alleen maar betrokken bij de illegale papaverteelt omdat dit de enige mogelijkheid is om hun gezin in leven te houden.

Ten derde kan het Papavers voor medicijnen-project op dorpsniveau worden gecontroleerd met behulp van traditionele controlemechanismen, als deze worden gesteund door plaatselijke overheden, ISAF-troepen en internationale ontwikkelingsorganisaties.

Ten vierde zullen de door het Papavers voor medicijnen-project gegeneerde inkomsten weer in het project worden teruggenomen. Dit geld dient te worden gebruikt voor diversificatie van de plaatselijke economie en voor de ontwikkeling van het platteland.

Ten vijfde hoort bij het Papavers voor medicijnen-project ook de productie van Afgaanse fairtrademorfine, waarmee wereldwijd het morfinetekort kan worden teruggedrongen. Volgens de INCB (International Narcotics Control Board) heeft 80 procent van de wereldbevolking (hierbij hoort ook Afghanistan) te maken met een schrijnend tekort aan dit medicijn.

De voorzitter van de delegatie,
J. van Gennip

De griffier van de delegatie,
Van Waasbergen